

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ Mgr. G. B.**, bývajúcemu v P., zastúpenému Mgr. Petrom Vilagim, advokátom so sídlom v Prešove, Reimanova č. 9, **2/ M. S.**, bývajúcou v P., **3/ M. G.**, bývajúcemu v P., zastúpenému Mgr. Petrom Vilagim, advokátom so sídlom v Prešove, Reimanova č. 9, proti žalovanému **Ruský klub - 1923**, so sídlom v Prešove, Hlavná č. 62, IČO: 31 118 259, zastúpenému Advokátskou kanceláriou - JUDr. Marek Gula, s.r.o., so sídlom v Prešove, Hlavná č. 29, IČO: 47 235 438, **o určenie neplatnosti rozhodnutí členskej schôdze**, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp.zn. 21 S /2/2007 a na Krajskom súde v Prešove pod sp.zn. 18 Co/321/2015, o vylúčení sudkyne Krajského súdu v Prešove z prejednávania a rozhodovania tejto veci, takto

r o z h o d o l :

Sudkyňa Krajského súdu v Prešove JUDr. Daniela Babinová – predsedníčka senátu 18Co **n i e j e v y l ú č e n á** z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

O d ô v o d n e n i e

Predsedníčka senátu (18 Co) Krajského súdu v Prešove JUDr. Daniela Babinová v konaní vedenom na tomto súde pod sp.zn. 18 Co/321/2015 podľa § 16 ods. 1 O.s.p. predložila vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o námietke zaujatosti, ktorú voči nej vzniesol žalobca 3/ podaním z 18. januára 2016 (č.l. 339 spisu).

M. G. (žalobca 3/) vzniesol námietku zaujatosti voči sudkyňi krajského súdu JUDr. Daniele Babinovej z dôvodu, že manžel sudkyne JUDr. V. B. ako advokát zastupoval žalovaného v súdnych sporoch, žalovaný bol dlhé obdobie klientom tohto advokáta. Z uvedeného žalobca 3/ vyvodzuje vážne pochybnosti o nestrannosti a nezaujatosti sudkyne.

Sudkyňa Krajského súdu v Prešove JUDr. Daniela Babinová, predsedníčka senátu 18 Co, ktorej vec napadla v zmysle rozvrhu práce (ďalej aj zákonná sudkyňa) k námietke zaujatosti uviedla, že sa necítia byť zaujatá. Po konzultácii s manželom, ktorý od roku 1995

pôsobí ako advokát, potvrdila, že tento opakovane zastupoval žalovaného v roku 2006–2008 vo viacerých súdnych konaniach. O tejto skutočnosti nemala vedomosť. Pokiaľ nadriadený súd dospeje k záveru, že sú dôvody pre jej vylúčenie z prejednávania a rozhodovania tejto veci (teória zdania), súhlasí s pridelením veci inému sudcovi (viď vyjadrenie sudkyne z 3. februára 2016).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Prešove (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť námietky zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o nezaujatosti.

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne – napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť, ale aj vtedy, ak získa o veci poznatky iným než procesným spôsobom),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2.).

Pri posudzovaní dôvodnosti námietky zaujatosti označenej sudkyne o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon.

Súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň

na druhej strane zaručuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmazení hroziaceho rizika, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Nestrannosť sa spravidla chápe ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadržania určitej procesnej strane).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, alebo presvedčenie subjektu uplatňujúceho námietku zaujatosti ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikať pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť

sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, či subjektu (spravidla účastníka) uplatňujúceho námietku zaujatosti ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je teda to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je však len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaadiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom

alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti namietanej sudkyne je potrebné konštatovať, že sudkyňa sa necítia byť zaujatá, pretože podľa jej tvrdení tu neexistuje žiaden vzťah (k veci, k účastníkom ani k ich zástupcom), pre ktorý by bolo možné pochybovať o jej nezaujatosti.

Žalobca 3/ v námietke zaujatosti argumentuje vzťahom sudkyne k žalovanému (právnickej osobe), ktorého mal ako dlhoročného klienta v iných súdnych sporoch zastupovať ako advokát JUDr. V. B., manžel zákonnej sudkyne. Bez ďalšieho sa domnieva, že profesionálny vzťah advokát - klient v iných súdnych konaniach, má dopadať na nestrannosť a nezaujatosť konajúcej sudkyne v tomto konaní, ktorá je manželkou advokáta.

Pri rozhodovaní, či uvádzaná okolnosť prezrádza nedostatok nestrannosti sudkyne (z objektívnych aspektov), a teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky z vyššie citovanej judikatúry ESLP, ktorá vyžaduje, aby sa obava z nedostatku nestrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Tzv. objektívna nestrannosť sa teda posudzuje nie podľa subjektívneho postoja účastníka ale podľa objektívnych symptómov - rozhodujúca je existencia objektívnych skutočností, ktoré sa ale musia preukázať (obdobne Najvyšší súd Slovenskej republiky sp.zn. 8Nc 26/2014, sp.zn. 8 Nc 34/2014, 8Nc 36/2014 a iné).

Najvyšší súd Slovenskej republiky poznamenáva, že až do vznesenia námietky zaujatosti žalobcom 3/ JUDr. Daniela Babinová nemala vedomosť o tom, že jej manžel vykonávajúci advokátsku činnosť od roku 1995, zastupoval žalovaného v roku 2006-2008 vo viacerých súdnych konaniach (viď vyjadrenie sudkyne z 3. februára 2016). V zásade na nestrannosť sudcu nemôže mať vo všeobecnosti vplyv to, že manžel sudcu pôsobí ako advokát a vykonáva túto profesionálnu činnosť, pokiaľ táto neprekračuje tomu zodpovedajúce medze, objektívne nie je daný dôvod pre pochybnosti o nezaujatosti, lebo táto skutočnosť sama osebe ešte nesvedčí o existencii vzťahu relevantného z hľadiska § 14 O.s.p.

Profesionalita výkonu oboch funkcií, tak sudcu, ako aj advokáta by mala byť dostatočnou zárukou nestrannosti sudcu (k profesionálnym vzťahom porovnaj napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 7 Nc 1/2012, sp.zn. 7 Nc 35/2012, 8 Nc 6 /2014, sp.zn. 1 Nc 9/2012, sp.zn. 1 Nc 8/2010, sp.zn. 8 Nc 8/2014 a iné). Z temporálneho hľadiska je potrebné vziať zreteľ i na to, že k poskytovaniu právnych služieb advokátom dochádzalo (len) v minulosti, pred viac ako 7 rokmi (v období 2006-2008). Najvyšší súd Slovenskej republiky opakovane vo viacerých veciach poukazuje na ustanovenie čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, ktoré sudcovi nielen výslovne priznáva nezávislosť výkonu funkcie sudcu, ale súčasne prostredníctvom iných právnych predpisov zabezpečuje garancie bežné v demokratickej spoločnosti na ničím nerušený výkon funkcie sudcu (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 21. novembra 2012, sp.zn. 8Ndz/4/2012). Žiada sa tiež uviesť, že sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia v zmysle § 2 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a príseďiacich v znení zmien a doplnkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca (v rámci prejednávania a rozhodovania konkrétneho sporu) zachovávať k veci, účastníkom konania a k ich zástupcom vždy vecný a profesionálny prístup. Miera schopnosti sudcu zachovať nadhľad a potrebnú dávku odstupu od veci, od účastníkov konania a od všetkého, čo súvisí s prejednaním veci v súdnom konaní, je daná stupňom osobnej a osobnostnej pripravenosti sudcu na výkon súdnictva.

O nestrannosť musí dbať predovšetkým sudca sám. Pri výkone súdnictva má zachovať vecný prístup za každých okolností. Svojím správaním má dbať na to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. Musí mať dostatok schopnosti ovládať svoje konanie aj sféru svojich vnútorných pocitov. Súčasťou vecného prístupu sudcu k prejednáanej veci a k účastníkom konania je napr. aj schopnosť sudcu vyrovnáť sa vnútorne s prípadnými námietkami účastníkov v priebehu i mimo konania, ako aj s eventuálnou kritikou jeho konania, ktorá môže mať rozmanitú podobu (porovnaj R 47/1998). Pokiaľ by sudca (mimo iného) takúto schopnosť nemal, spochybňovalo by to jeho spôsobilosť vykonávať funkciu sudcu. Treba pripomenúť, že nezávislosť s nestrannosťou a odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho napĺňania (poskytovania) spravodlivosti.

Obsah námietky zaujatosti ani stanovisko zákonnej sudkyne k nej neprehrádzajú existenciu takého vzťahu alebo konkrétnej skutočnosti (nestačí len okolnosť všeobecná),

pre ktorú by bolo možné mať pochybnosti o nezaujatosti namietanej sudkyne k veci, k účastníkom konania, alebo k ich zástupcom.

Vychádzajúc z oboch uvedených hľadísk (objektívnej a subjektívnej stránky sudcovskej nezávislosti), Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil naplnenie predpokladov v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. zakladajúcich pochybnosti o nezaujatosti zákonnej sudkyne JUDr. Daniely Babinovej a preto rozhodol, že túto nevyučuje z prerokovania a rozhodovania tejto veci.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 16. februára 2016

JUDr. Marián S l u k, PhD., v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová